

Ryssland, en nations psykologi.

Vinogradov, Pavel

53 A Br. 1915

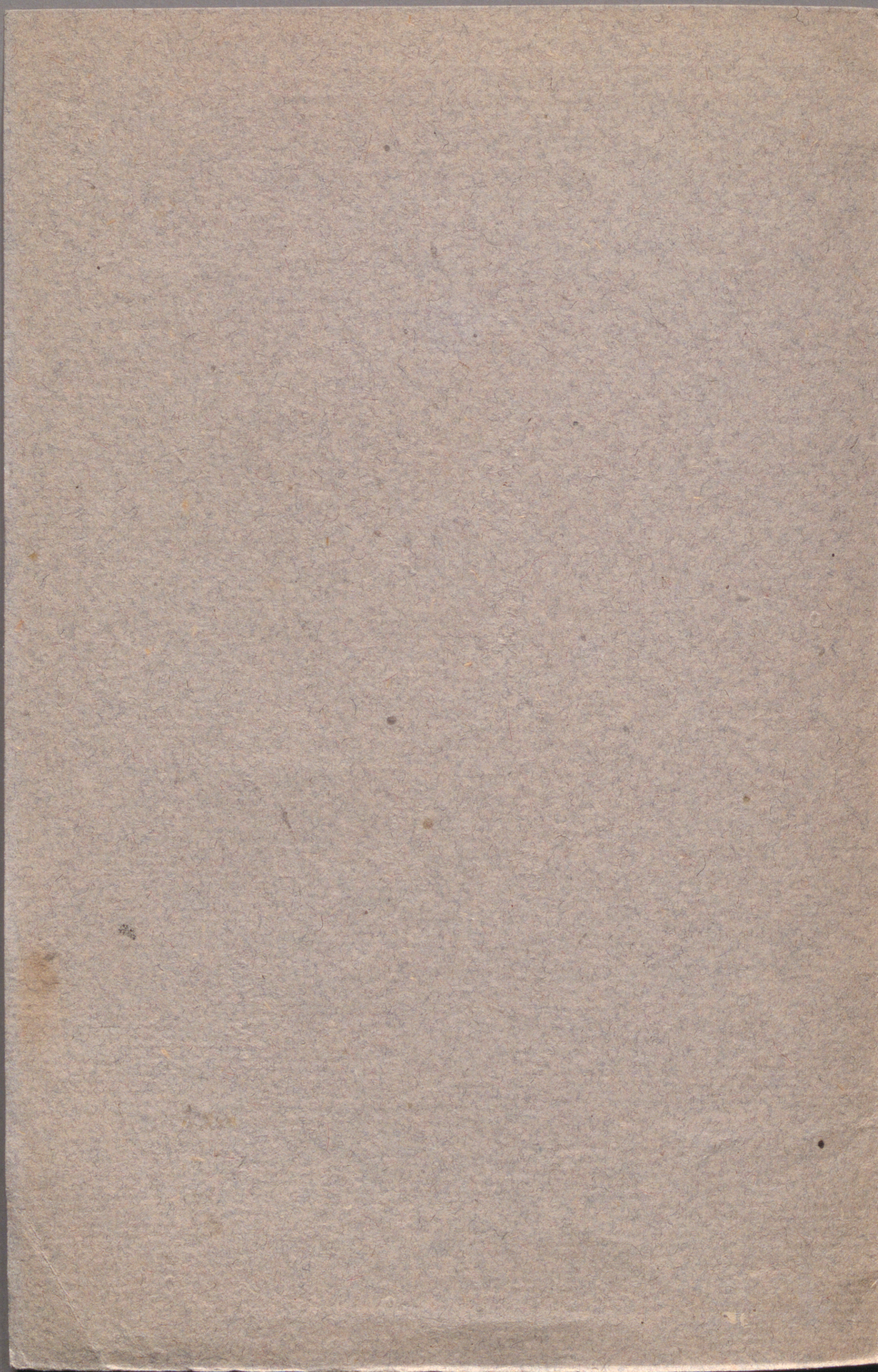
National Library
of Sweden

VINOGRADOFF, PAUL.

Sv. Saml.
Polit.
Allm.
(Br.)

1915

10 57

Polit.
Allen
(P. 116)
a

RYSSLAND

EN NATIONS PSYKOLOGI

AV

PAUL VINOGRADOFF

Ledamot av Britiska Akademien, Korpus professor
i juridik i universitetet i Oxford, f. d. professor
i historia i universitetet i Moskva

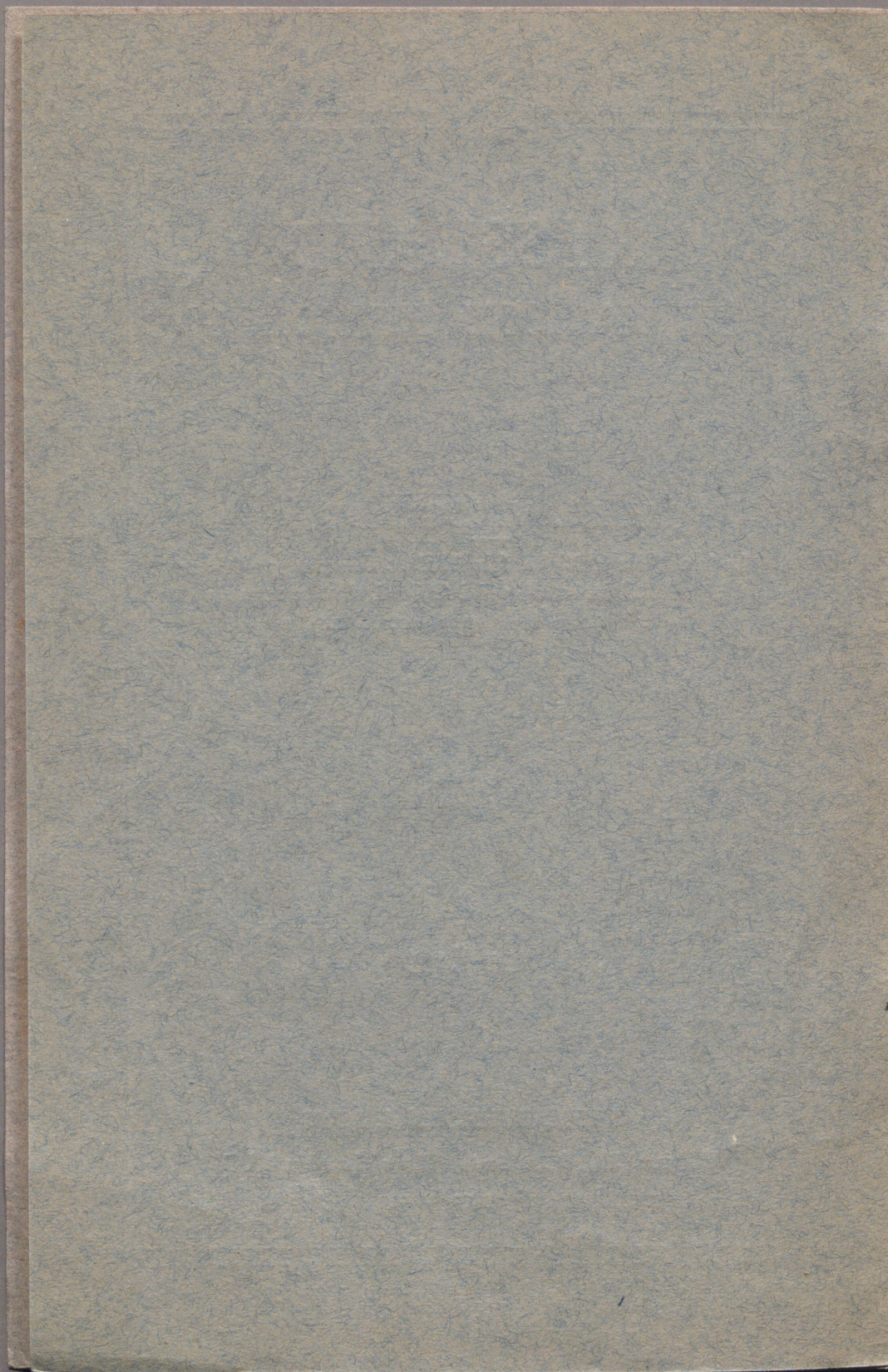
10 ÖRE

THOMAS NELSON & SONS

35 och 36, Paternoster Row, London, E.C.

EDINBURGH   NEW YORK   PARIS

22
L. 15
116.

RYSSLAND

EN NATIONS PSYKOLOGI

AV

PAUL VINOGRADOFF

Ledamot av Britiska Akademien, Korpus professor
i juridik i universitetet i Oxford, f. d. professor
i historia i universitetet i Moskva

THOMAS NELSON & SONS,

35 och 36, Paternoster Row, London, E.C.

EDINBURGH

NEW YORK

PARIS

RYSSLAND, EN NATIONS PSYKOLOGI.

(Eftertryckt, med dess tillstånd, från "The Times"
af den 14 September 1914.)

I DENNA krisens tid då idéernas sammandrabbning synes lika häftig som fiendernas strid, är det plikten av dem, som besitta tillförlitliga upplysningar om en eller annan disputerad punkt, att tala ut fast och klart. Jag vill gärna bidra med några observationer angående tyska och ryska uppfattningar om kulturförhållanden. Jag grundar min rättighet till att åhöras på detta faktum, att jag har haft privilegiet att vara nära förbunden med ryskt, tyskt och engelskt lif. Såsom varande en rysk liberal, som måste för sina opinioners skull avsäga sig en hedersam ställning i hemlandet, kan jag näppertiligen misstänkas vara underordnad rysk byråkrati.

Jag är slagen med häpnad öfver tyskarnes ihärdighet att framställa sin sak i denna världsomfattande strid såsom en civilisationsfråga i motsats till moskovitisk barbarism; och jag är ej säker på att somliga av mina engelska vänner icke känna sig motvilliga att hålla med tsarens undersåter mot Harnacks och Euckens landsmän. Emellertid vore det intressant att veta, sedan när hava tyskarna intagit denna ställning? De voro icke så nogräknade under "frigörelsekriget" som gav upphov åt nutida Tyskland. Vid den tid väntade ostpreussens befolkning ängsligt på att kossackerna skulle uppenbara sig såsom härolder av de ryska krigarskarorna som skulle frigöra dem från Napoleons ok. Reflekterade preussarna och österrikarna på förödmjukelsen av en allians med moskoviterna och på överlägsenheten av "Code civil," då det ryska gardet vid Kulm* stod fast som en klippa mot Vandammes förtvivlade

* *Kulm.* Efter de allierades nederlag vid Dresden av Napoleon år 1813, uppenbarade sig Vandammes franska kår i deras rygg. Om den hade lyckats avskära kommunikationer med Prag, hade de allierades återtag troligtvis urartat sig till vild flykt. Det ryska gardets första avdelning befalldes hindra Vandamme, och den gjorde detta vid Kulm, den 29 Augusti, fastän den

angrepp? Kanhända Berlins innevånare hava nu utplånat basreliefen i "Segerallén" som föreställer Prins Wilhelm av Preussen, sedermera segraren vid Sedan, sökande skydd inom Kalugas regementes häck!* Ryskt blod har utgjutits för tyskars och österrikares skull i otaliga strider. Det nuvarande Armageddon kunde möjligtvis hava undvikits om tsar Nickolaus I hade lämnat Habsburgska monarkien att försöka reda sig bäst den kunde med egna resurser år 1849 i stället för att, oförsiktigt nog, krossa Ungerns oberoende. Även en del av oss kunna minnas att Rysslands välvilliga neutralitet skyddade Tyskland år 1870, från ett anfall i ryggen av dess förra motståndare från Sadowa. Kunna alla dessa fakta bortresonneras på den grund, att de föraktade moskoviterna kunna ibland vara användbara som "kanonmat" men måste anses skyldiga till helgerån, om de intaga en fast hållning mot tyska slavdrivare i "glänsande rustningar"? Den äldre tyska generationen hade då ännu icke kommit till denna bekväma slutsats. Det sista råd, som det tyska rikets grundläggare gav sin sonson på sin dödsbädd, var att han skulle hålla sig väl med Ryssland, detsamma som nu utropas såsom en förnedrande blandning af bysantinska, tartariska och moskovitiska laster.

Historiens gång beror lyckligtvis icke på partigångares oerhörda överdrifter. Världen är icke en skolsal där undergivna nationer skola få sina platser bestämda enligt tyska pedagogers självrådiga måttstock. Europa beundrade spanska, tyrolska och ryska bönders patriotiska motstånd mot Napoleons upplysta despotism. Det finns en annan måttstock på kultur än forskningsskicklighet och anlag för systematiskt arbete. Blodbadet i Louvain, tyskarnes ohyggliga råhet mot icke krigförande—för att blott omnämna ett par av de sista veckornas förfärande händelser—hava kastat ett klart sken på den verkliga karaktären av det tjugonde århundradets tyska kultur. Herran säger "Af deras frukt skolen I känna dem," och när han sade detta, menande sin tids fariséer och skriftlärde, så passar

---

överträffades i antal tre mot en och förlorade nästan hälften av sina män, döda och sårade. Följande dag hunno de preussiska och österrikiska truperna fram och Vandamme gav sig med återstoden av sin kår. Slaget var vändpunkten i fälttåget, år 1813. Konungen av Preussen beviljade alla dem, som deltagit i detta förskräckliga slag, järnkorset; därför kallade ryssarne järnkorset för "Kulm" korset.

* *Prins Wilhelm af Preussen och Kaluga regementet.* Den blivande segraren vid Sedan stred för första gången då han var en yngling på sjuåttio år vid Bar-sur-Aube (den 17 Februari 1814). I detta slag slöt han sig till det ryska femte infanteri regementet (Kaluga), av vilket han sedermera blev en heders överste.

detta i dessa dagar in på den tyska civilisationens övermodiga beundrare. Ingen vill underskatta de tjänster som tyska folket gjort för Europas framåtskridande; men de, som studerat Tyskland under de år, som hava förflutit, efter hvad det uträttade år 1870, hava med bestörtning iaktagit tillväxten av den slags för-mättna självförgudelse som grekerna kalla *ὕβρις*. Den hjärtlösa barbarism som Bernhardi förfäktar, den cyniska ståndpunkt, som den tyske rikskanslern intagit angående internationella traktater och hedersförbindelser—allt detta visar en anda som svårligen kan betecknas såsom framåtskridande.

Ett av resultaten av en sådan tankegång är att slå dess offer med blindhet. Denna symptom har yttrat sig i den tyska diplomatiens överväldigande misstag. Bismarcks efterträdare hava stött sig med sina naturliga bundsförvanter Italien och Rumänien; och drivit England in i detta krig mot de engelska radikalernas uppenbara mening. Icke blott detta, tyskarne hava missuppfattat till och med viktigare saker. De begynte sitt äventyrliga företag i den tro att England skulle vara invecklat i inbördes krig, och därför omöjlig kunde deltaga på ett effektivt sätt i striden. Och då finga de en läxa som alla deras skribenten ej kunnat lära dem—att en nations anda vakar över Englands säkerhet och storhet, en anda på vars mäktiga bud alla partimeningsskiljaktigheter och rasstrider dö bort. På samma sätt hade de räknat på Rysslands obereddhet till följd af inre splittring och administrativ svaghet utan att taga i beräkning alla ryssars kärlek till Ryssland, deras tillgivenhet till den tålmodiga jätten, vars lif pulserar i deras ådror. Tyskarne väntade sig att möta råa och tröga trupper under intrigerande krypande under makten och militära "Hamlets," vars "medfödda färgton av beslutsamhet" hade "försvagats av en matt tankegång." I stället mötte de soldater av samma typ som dem, vilka Fredrik den store och Napoleon beundrade, äntligen ledda av anförare, värdiga sina män. Och bakom dessa soldaterna upptäckte de en nation. Uppfatta de nu vilken makt de hava uppväckt? Förstå de nu att en ståndaktig, okuvlig beslutsamhet, som föraktar allt teatraliskt ådagaläggande, framdriver Rysslands krigsskaror? Även om de ryska generalerna hade visat sig underhaltiga, även om många dagar av misräkningar hade förestått, hade nationen icke förnekat sin föregående historia. Den har sett mer än en segrande armé gå om intet framför dem. Tatarerna och polackerna, Karl den tolfte's svenskar, Fredrik den stores preussare, Napoleons ståtliga armé voro icke mindre avskräckande än kaisarens truppstyrka, men företaget att besegra ett förenat

Ryssland visade sig vara för stort för vart och ett av dem. Tyskarne räknade på brodersmordsstridigheter mellan polacker och ryssar, judarnes förbittring, mohammedanska sympatier för Turkiet och så vidare. För sent finga de veta att judarne hade samlat sig kring fanan av sina härdars land och att de flesta vilja ej tro, att Ryssland kommer fortfara att förneka dem rättvisans och humanitetens måttstock, som ledarne av ryska tankevärden hava länge erkänt vara dem behöriga. Av ännu större vikt, tyskarne hava läst storhertigens upprop till polackerna och måste hava hört talas om sättet, på vilket det mottogs i Polen, om det entusiastiska understöd, vilket erbjöds Rysslands sak. Om intet annat än ryssarnes försoning med sina ädla fränder, polackerna, härrörde sig av denna stora historiska hävning, voro uppoffringarne, som denna kris fordrar, icke för högt pris för detta resultat.

Men prövningens timme har även uppenbarat annat. Den har väddjat till ryska nationens bästa känslor och bästa elementen. Den har framkallat, på ett slående sätt, det ryska politiska livets väsentliga tendenser och ryska kulturens kärna, vilka så många hava ej lyckats upptäcka till följd av skräp på ytan. Ryssland har genomgått en smärtsam kris. I manifestets av Oktober 17/30, 1905, ord hade dess administrations yttre skal blivit för trångt och tryckande för samhällets utveckling med dess tilltagande behov, dess förändrade uppfattning om rätt och förpliktelser, dess förändrade ställning mellan regeringen och folket. Följden blev den djuprotade politiska "malaise," som gjorde sig känd under det japanska kriget, då det ryska samfundet i allmänhet nekade taga intresse i arméns öde; det feberaktiga framstörtande för "rättigheter" efter nederlaget; det därpå följande reaktionens och förtryckets tidevarf, som under de senaste åren förmörkat det ryska lifvet. Men ansträngningarne av den nationala kampen hava förkrymt alla dessa missförstånd och olyckor, liksom i Storbritannien har det gemensamma moderlandets kallelse förkrymt dispyten mellan "Unionists" och "Home rulers." De ryska partierna hava icke av sagt sig sina aspirationer; i synnerhet tro de ryska liberalerna lika fast som förut på självstyrelse och på lagens stadgande. Men de hava alla uppfattat att detta krig är icke ett äventyrligt företag, verkställt av hänsynslös ambition utan en bestämmande strid för oberoende och tillvaro; och det gläder dem att ställas i täta led tillsammans med sina motståndare från det konservativa partiet. En vän, liksom jag en liberal, tillskriver mig från Moskva: "Dessa äro stora, oförgätliga tider; vi glädja oss åt att alla vara ense!" Och från de mest olyckliga av

Rysslands barns leder, från de politiska landsförvistes gömmen i Paris komma nyheterna att Bourtzeff, en av de mest framstående bland de revolutionära ledarne, har ställt till sina kamrater ett upprop, uppmanande dem att bistå sitt land ända till deras yttersta förmåga.*

Huru än ryska regeringen må komma till korta och vad än dess felsteg må vara, kan jag tillägga, att i denna avgörande kris är det en välsignelse, att ryssarne hava en väl befast organisation och ett traditionellt centrum för auktoritet i tsarens makt. Den nuvarande kajsaren står såsom nationens ledare, icke i en teatralisk ställning som krigshärskare utan i sitt ämbetes stilla värdighet. Han har sagt och gjort det rätta och hans undersåtar skola följa honom till sista man. Vi äro övertygade om, att han i segerns timme ihågkommer den obegränsade tillgivenhet och uppoffringarne av hans väldiga kajsardömes alla nationer och partier. Vi äro övertygade om att det är slut på det sorgliga pratet om reaktion och förtryck i Ryssland, samt att vårt land kommer utgå ur denna viktiga kris med insikten och styrkan, som äro behöfliga för den konstruktiva och framåtskridande statsmannaverksamhet, som den saknar.

Oafsett detaljer om politisk och social reform är Rysslands pånyttfödelse en välsignelse eller fara för europeisk civilisation? Tyskarnes offentliga tal hava i detta liksom i andra avseenden varit vilsledande. Den ryska litteraturens mästerverk äro nu för tiden åtkomliga, översätta, och ringaktande smädelser av män såsom Bernhardi studsas tillbaka på deras egna hufvud. En nation, representerad i litteratur av Pushkin, Turgeneff, Tolstoi, Dostojevsky, i konst av Kramskoy, Verestchagin, Repin, † Glinka, Moussorsky, Tchaikovsky, i vetenskap av Mendeleef, Metchnikoff, Pavloff, i historia av Kluchevsky och Solovieff, behöver ej skämmas för att sätta sitt namn på listan för en internationel pristävling i kultur. Men de tyske historikerna borde hava lärt sina lärjungar att i tankevärlden äro dylika tävlingar icke av betydelse. En nation, hindrad genom sitt geografiska läge, får kanhända lov att starta senare i kapplöpningen, och ändock kan dess förevisning bliva relativt bättre än dess bättre lottade grannars. Det förundrar en att läsa tyska smädeskrifter om att Ryssland är på efterkälken, då man erinrar

* *Bourtzeff, en framstående rysk revolutionär ledare.* Det gläder mig finna att Bourtzeff helt och hållet instämmer med mina åsikter i ett bref till "The Times" (utgiven den 18 September 1914).

† *Kramskoy, Verestchagin, Repin, m.m.* Blott några få namn äro valda på måfå. Naturligtvis kan ingen beskrivning av tavlor eller karakteriseringar av målarne överföra något motsvarande intryck. De, som önska bilda en åsikt om rysk målarkonst böra fara till Moskva och besöka Tretiakoff galleriet.

sig, att så nyligen som för femtio år sedan levde Österrike och Preussen under en régime, som kan näpperligen anses mera upplyst än Rysslands nuvarande regeringsätt. Italienarne i Lombardiet och Venedig hava ännu i god äminnelse de österriska fängelserna, och vad preussisk militarism beträffar, behöver man icke för att illustrera sin mening gå längre tillbaka än Zabern garnisonernas bedrifter. Eftersom saken förhåller sig sålunda, är det icke att undra på att Österrikes och Preussens östra granne har i en viss grad följt efter samma modell.

Men det finnes intet tvivel om den allmänna riktningen av Rysslands evolution. Västra Europas studeranden av dess historia gjorde nog klokt i att i stället för att tråget hopsamla skadande vitnesbörd fästa litet upmärksamhet vid ryska universitetens utveckling, Zemstvoernas ihärdiga strävan samt tidningspressens oberoende och nitälskan. Tyska studeranden borde läsa Hertzens slående beskrivningar "förtioalets idealister."* Vad skola vi säga om historien om trälarnes frigivande eller om rättskipningens ombildande? "Sextioalets reformer" † äro i Ryssland ett vardagsuttryck och i sanning äro de ett av de ädlaste försök, som en nation någonsin gjort, för moralisk förbättring.

Om vi blicka djupare, vad rätt hava tyskarne att tala om sina kultursidealer såsom varande överlägsna det ryska folkets? De förlöjliga mujikhens vidskepelse, som om ljus och knäböjning voro väsentligheter i folkets religion. De, som studerat utan fördomar det ryska folket, veta bättre än så. Läs Selma Lagerlöfs gripande beskrivning av ryska pilgrimar i Palestina. ‡ Hon, protestanten, har förstått den religiösa impulsens sanna bemärkelse, som för dessa fattiga män till det heliga landet, och som lockar dem till det vidsträckta landets otaliga kyrkor. Detta enkla folk

* *Förtioalets idealister.* De hava beskrivits av Herten i hans *Byloe i Dumy (Förflutna och tankar)* i sammanhang med intellektuellt lif i Moskva. Både västbor som Granovsky, Stankevitch, Ketscher, och Herten själv samt slavdyrkare som J. Kireievsky och Khomiakoff äro på ett slående sätt karakteriserade i denna utmärkte autobiografi.

† *Sextioalets reformer.* De utgöra de stora reformerna, som utfördes med sällsynt patriotism och insikt under de första åren av Alexander II:dres regering. De förnämsta voro böndernas frigörelse (1861), rättskipningens omorganisation (1864), och bildande av Zemstvos självregering (1864). Förutom dessa var det en massa andra reformer—Universitetsstadgar år 1863, tryckerilagar år 1865, delvis avskaffande av kroppsstraff år 1863, och så vidare. Flere av dessa reformer hava försämrats genom senare modifikation; men framåtskridandets huvudsakliga ström kunde icke vändas om, och i Europas historia gives det inga större namn än N. Milutines, D. Milutines, Prince Cherkasskys, J. Samarines, Unskovskys, Zarudnys och deras följeslagares.

‡ *Selma Lagerlöf om ryska pilgrimar.*—"Jerusalem," II:dra häftet, "På daggrynningens vingar."

Ryssland, förklarade i ett berömt tal ryssarnes ideal som varande en allmän humanistisk typs förkroppsligande.* Dessa äro ytterligheter, men karakteristiska ytterligheter, som peka på den nationala tankeriktningen. Ryssland är så väldigt och mäktigt att materiel makt har upphört tilltala dess tänkare. Icke förty, behöva vi ännu icke draga oss undan till öknen eller överlämna oss att bindas hand och fot av "civiliserade" tyskar. Även Ryssland för ett svärd—ett förtrollat svärd, trubbigt för en orättfärdig saks skull, men skarpt nog då det försvarar rätt och frihet. Och detta krig är i sanning vår "Befreiungskrieg." Slaverna måste få sin tur i världens historia, och daton då de bliva myndiga kommer att visa en ny avvikelse i civilisationens tillväxt.

* *Dostoyevskis tal.* Den hölls i Moskva år 1880, då Pushkins staty avtäcktes i den staden.

